

Arantxa Rodriguez

Erreka Plataformako
Hamaika taldeko kidea

Lanaren banaketatik haratago

■ Desenplegua da, inolako zalantzarik gabe, mende amaierako gizarte arazo larrienetakoa. Alor honetan erabilitako politika ekonomikoen porrota nabarmena da, ia bi hamarkadatan hainbat egokitze eta berregituraketa egin ondoren oraindik ere % 20tik gorako desenplegu tasak egoteak erakusten duen bezala. Egun, ezta azterketa baikorrenek ere ez dute uste posible denik langabezi mailak % 10etik jaitea. Kontestu honetan, geroago eta ahots gehiago eskatzen dute berriz ere sakon aztertzeko egungo politika ekonomikoak, eta gogoan izateko alternatiba berritzaileak desenpleguari aurre egiteko. Lana banatzea gizarte taldeetan, sindikatuetan, gobernuetan eta patronalaren sektore batzuetan interes handiena piztu duten proposamenetakoa izan da. Ildo beretik doaz Volkswagenek Alemanian hainbat faktoriatan lanorduak murrizteko hartutako erabakia, Balladurrek Frantzian asteko lanorduak murrizteaz abiatutako eztabaida, eta Eusko Jaurilaritzak lan banaketaz eta enpleguaren etorkizunaz eztabaidatzeko jardunaldi batzuetara deitzea.

Hala ere, proposamen hauetako batzuk berritzaileak izan arren, lana banatzaren gaineko eztabaida malgutasunaz, soldata politikez eta erreforma fiskalez bakarrik izateko arriskua dago. Gure ikus-

pegitik, lan-jarduna laburtzeak ez du bakarrik erantzun defentsibo bat izan behar, zertarako eta produkzioaren egokitze edo berrantolatze prozesuek arriskuan jartzen dituzten lanpostuei eusteko, edo dagoen enplegu urria banatzeko. Aitzitik, lanaldiak laburtzea produkzio, kontsumo eta gizartearen erreprodukzioarako bideei buruzko gogoeta globalaren baitan kokatu behar da, eta egun dugun eta etorkizunerako nahi dugun gizarte ereduari lotutako funtsezko arazoei aurre egin behar die.

Gure ustez, lan banaketaren inguruko eztabaidak, lehenik eta behin, ekonomia-aren oinarritzko printzipiotzat hartzen den produktibismoaren kritika sakona ekarri beharko luke. Erretorika ofiziala gora-behera, hazkunde ekonomikoak ez du ezinbestean garantizatzen enpleguak gora egitea. Izan ere, estatistikek argi utzi dute azken 20 urteotan produkzio, produktibitate eta kontsumo mailak nabarmen igotzatik ere, desenplegua bere horretan mantendu edo handitu egin dela. Horrela, bada, nahiz eta Espainiako ekonomiak BPG bikoiztu egin duen bi hamarkada hauetan, egun lana dutenen kopurua, guztira, 1974. urteko kopuruaren parekoa da. Eusko Jaurilaritzak berak onartu du egungo desenplegu tasa Europako Elkarteko

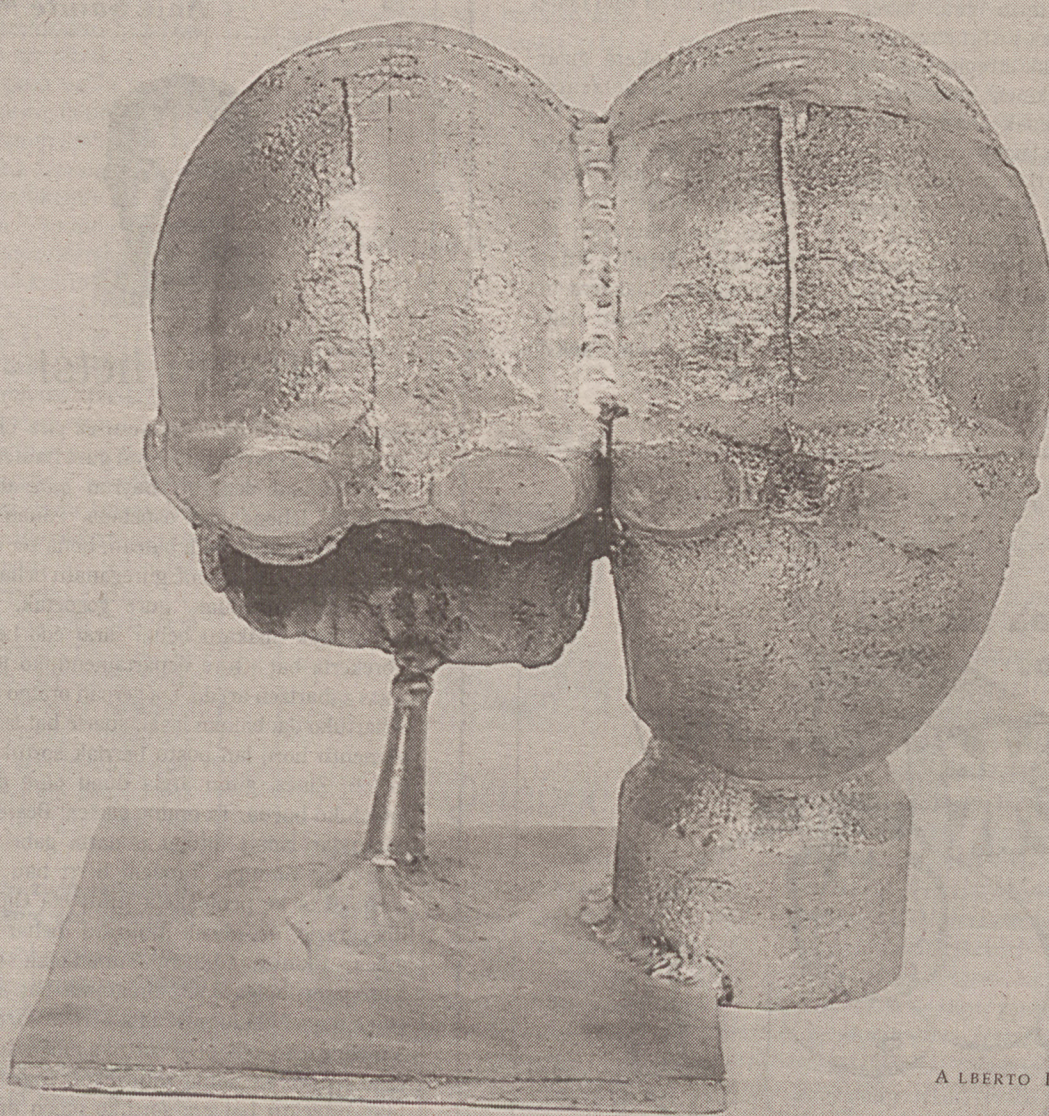
beste herrietako (ez da inongo panazea) mailara jaisteko —horretarako produktibitatea urtean % 2 handituz— beharrezkoa izango litzatekeela hurrengo hamar urteetan ekonomia % 4-5 haztea urtero; pentsaezina, inondik ere.

Baina mugarik gabe haztea ezinezkoa da eta, era berean, ez da komenigarria ingurugiroaren ikuspegitik. Honi dagokionez, datuak ezin argigarriagoak dira: egungo produkzio eta kontsumo erritmoari eutsiz gero, 20 urtetan agortuta izango dira berrigarriak ez diren hainbat baliabideren erreserbak, berun, zink, merkurio edo ez-tainu erreserbak esaterako, eta kobrea eta petrolio 40 urtetan agortuko dira. Produktu horiek batez ere herri industrializatuetan kontsumitzen dira, berorietan munduko biztanle guztietatik laurdenek metalen % 75, energia guztiaren % 70, egurraren % 85 eta elikagaien % 60 kontsumitzen baitituzte. Gure eredu ekonomikoaren defizit ekologikoak ezkutatuta jarraitzen du, ez baitira kontuan hartzen lurra hondatzeak eta espezieak eta natur-baliabideak desagertzeak dakartzaten kostuak. Herri industrializatuenetako produkzio eta kontsumo ereduak ezin da gainerako mundura zabaltu, eta, beraz, ez da demokratikoa, ez eta eramangarria ere, natur baliabideak agortzeko epea guztiz

laburtzeaz gain, ingurugiroan kutsadura eta narriadura mailak nabarmen handitzea ekarriko lukeelako, sistemaren oinarri materiala hondatzeko arriskuan jarritz. Ezinbestekoa dugu onartzea garapen kontzeptua bera dagoela krisian, eta beharrezkoa dela giza garapen eramangarriagoa ahalbidetuko duen eredu alternatiboa sortzea.

Bestalde, enplegua banatzaren inguruko eztabaidak ez ditu bakarrik planteatu behar lan merkatua besterik aztertuko ez duten iniziatibak, baina gogoan izan behar ditu gizartearen beharrezkoak diren lan guztiak. Bereiziki, honek gehienbat emakumeek esparru pribatuan egiten duten lan zatiezina, ordaingabea onartzea eskatzen du. Soldatarik jasotzen ez duten eta gizarte erreprodukzioarako ezinbestekoak diren lanok ere banatzea da kontua. Lanaldia murrizteko eta enplegua banatzeko proposamenek, beraz, eztabaida sakona ekarri behar dute denbora guztien antolamenduari buruz, erreprodukzio lana gizonen eta emakumezkoen arteko erantzukidetasunaren ikuspegitik banatzeko beharra jasoz. Gogoan izanik, gainera, gure herrian emakumezkoen jardueratasa gizonenak baino askoz apalagoa dela, erreprodukzio eta produkzio lan guztien banaketak azkartu egin beharko luke emakumeak erabat sartzea lan merkatuan, eta, aldi berean, gizonen eta emakumezkoen artean famili nahiz komunitate arduren banaketa berdinzaleagoa lortu beharko luke.

Azkenik, enplegua banatzeko proposamenak ezin du ahantzi edo alde bat utzi aberastasuna banatzaren inguruko eztabaida sakona. Desenplegua funtsean gizarte arazo bat da, eta lana banatzaren gisako neurri bat hartzeak ez luke zentzurik izango aplikazioaren ondorioz aberastasunaren banaketa oraindik bidegabeagoa izango balitz, soldatepekoen diru sarrierak jaitsi eta etekinek gora egiteagatik. Enpresak ezin ditu produktibitate igoerak bereganatu, langileen elkartasun ekintza baten ondorio direlako. Gainera, lanaldia murriztearekin batera, soldadak batz bestekoaren gainetik dauden kasuetan bakarrik jaitsi beharko lirateke. Nolanahi ere, lanaren banaketa ez litzateke inoiz erabili behar lan baldintzak okertzeko, gizarte zuzenago eta berdinzaleagoa eraikitzen laguntzeko baizik. Hitz batean, lanaren banaketari buruzko proposamenek balio behar dute ez bakarrik desenplegua murrizteko, baita Hegoak eta Iparrak, gizonen eta emakumezkoen batera aurrrera egitea ekarriko duen eredu alternatiboa definitzen laguntzeko ere. Eredu sozioekonomiko horrek ekonomia pertsonen zerbitzura jarri behar du, eta ez alde-rantziz; galarazi behar du gutxi batzuek neurritz gain kontsumitzea eta xahutzea, milioika lagun miseria gorriean utziz; eredu horrek ingurugiroak egoera onean irautea garrantzitu behar du; hau da, ez du produkzioaren nagusitasunean eta autonomian oinarrituta egon behar, eta gizarte erreprodukzioari eta oinarritzko beharrek beteko diren segurtasunari erabateko lehentasuna eman beharko die, ekonomia-aren ikuspegitik garrantzitsuak diren erabakiak hartzeko orduan. ■

A LBERTO PERAL